

Aizturrak, artaziak eta guraizeak

Aukeratu gogokoen duzun berba, Madrilen eta Gasteizen I+G diruarekin egiteko asmo dutena deskribatzeko. Madrilen hasi zen hotsa, eta ozen erantzun diote zientzialariek. Badabil estatuko ikerlarien artean ekimen bat non gobernu zentralari eskatzen zaion guraizeak ez erabiltzeko I+Grako 2010eko aurrekontuetan. Aitortu denez, Cristina Garmendiaren ministerioak 2009an baino %15 inguru gutxiago usatuko ditu batez bestean datorren urtean. Atal batzuetan beherapena %30ekoa izango ei da.

Ba, penintsularen erdialdera ez da joan beharrik I+Grako diruen beherapenak ikusteko. Hots handirik ez da atera, oraindik. Agi denez, EJKo Industria sailak, Madrilgo haizeei jarraiki, antzeko portzentajea murriztuko du I+Grako EAEko sarean banatzen duen dirua. Mihi gaiztoek edo jakitunek diotenez, zentro teknologikoak izan daitezke onik irten daitezkeen bakanetakoak. Bejondeiela! Besteengana, ordea, Pako (ala Patxi?) joango da beherapenekin, horientzako programa inportanteren bat desagertuko omen delako, besteak beste.

Sobra ere, txikienak aterako dira kaltetuen; kasu honetan EAEko enpresa-ehunaren enpresa txikiak eta ertainak.

Laster argituko dira kontuak, EJren aurrekontuak Legebiltzarrerara iristen direnean.

Abagunea, aukera, egokiera, okasioa eta parada

Opportunity, Marteko gainazala esploratzen diharduen lurrerotako robotikoetako batek, hirugarren marte-urtea bete du lanean joan den irailaren 16an, hots, 69 lur-hilabete. Ez dirudi harritzeko moduko zifra. Harritzekoa da, ordea. Hiruzpalau hilabeteetarako beharra egitera bidali zu-

ten, ingeniariet eta zientzialariet uste baitzuten ez zuela ‘bizirik’ gehiago iraungo. Egoskor, arrazoia kentzea ‘erabaki’ zuen. Nekerik hartu gabe planeta gorriaren gainazalean kilometroak eta kilometroak egin ditu: 17.717,33 km irailaren 16rako. Marka ederra, kontuan hartzen badugu ez zela uste marteratze-puntutik 1 km baino gehiago urruntzeko gauza izango zenik. Misioaren helburu berrien arabera, *Opportunity* Endeavour kraterrean hartuko du betirako atsedena, baina horretarako 22 km inguru gehiago korritu beharko ditu inguruak esploratzen eta ikerketak egiten. Honez gero, datu-mordo piloa bildu du, zientzialariak itotzeko adina. Antena bete lan ematen ari zaie!

Adorea, animoa, balorea, bihotza, indarra, kemena eta kuraia

*Spirit*ek, anaia, arreba, ahizpa edo neba bikiak, abuztuaren 26an egin zuen marka bera. Planetaren beste aldean ari da eta abuztuan pairatutako hauts-erauntsien ondorioz pattal samar dabil. Hautsa robotaren eguzki-panelen etsaia da. Hautsak panelak estali egiten ditu eta robotak eskura dezakeen energia larriki murriz daiteke. Horixe gertatu zaio *Spirit*i. Are gehiago, teknikariet eguneko aginduak emateko usatzen duten irabazi handiko antenak (ikus: www.telekomunikaziohiztegia.org) arazoak izan ditu eta erabiltzeari utzi behar izan diote arazoa konpondu bitartean. Ez da hori robotak duen arazo bakarra. Eskuineko aurreko gurpila hondatuta du eta, ondorioz, maniobrak egitea eta robotaren ibilbidea kontrolatzea ez da lan makala. Kemena eta animoa baino zerbait gehiago beharko du, ataka horretatik ateratzeko eta biziraupenaren lehian aurrean jarraitzeko.

Klaru, argi eta garden

Euskal Herriko Unibertsitateko errektore jaun Iñaki Goirizelaia Eusko Legebiltzarreko Kultura eta Hezkuntza Ba-

tzordearen aurrean agertu zen urriaren 14an bere eskariz. Irudipena eta inpresioa dut aurreko agintalditik hona gizarteak EHUri buruz lehen baino informazio gehiago duela eta erakundeak ahalegin berezia egin duela sozietatearengana iristeko. Beharra bazuen nik uste, urte askotan zehar EAE-ko unibertsitate publiko bakarrak nahikoa irudi hits eta tristea, gatazkatsua ez esatearren, erakutsi baitu. Bere parean unibertsitate pribatuek bestelako irudia transmititzen zuten, tartean kalitatearena eta lana aurkitzeko bermearena. Barka nazaten, dena dela, aurreko agintariak nire inpresio hau okerra baldin bada, eta okerra izan daiteke uste izatea irudi egokia emateko aski ahalegin ez zela egin.

Goirizelaiaren hitzaldi interesgarria eta jakingarria osorik irakur daiteke EHUn webgunean: www.ehu.es/p200-content/eu/contenidos/noticia/rector_parlamento_14102009/eu_parlame/rector_parlamento_14102009.html. Lerro haue-tara nabarmenena iruditu zaidana ekarriko dut.

EHUn eleaniztasuna urratsez urrats emendatzen ari da, eskola ematearen alorrean eta irakaslearen profileen behinik behin. Errektoreak esandakoaren arabera irakasleen %10 pixka bat goiti-beheiti gai da eskola ofiziala ez den hizkuntzaren batean emateko, ingelesez bereziki. Akaso, beste herri batzuetako unibertsitateetako irakasleen egoerarekin konparatuta ez da oso datu adierazgarria. Inpresioa dut Europa erdialdeko eta iparraldeko unibertsitateetan zifra hori aise gainditzen dela. Alabaina, poztekoa iruditu zait datua. Izan ere, gure artean atzerriko hizkuntzaren batean hitzaldiak ematen direnean, baita unibertsitateko jendea biltzen denean ere, deigarria da buruan aldibereko itzulpenaren kaskoak janzten dituen pertsonen kopuru oso handia. Irailean Donostian antolatu zen *Atom by Atom* zikloan ikusi ahal izan genuen hori nabarmen, baita gure herrian ardura politiko handiak dituztenen eta izan dituztenen artean ere.

Hizkuntza ofizial bien egoeran ere bide onean mugitzen ari da EHU, gabeziak gabezia eta ahuldadeak ahuldade. Datu batzuk ematearren, ikasle hasiberrien %45ek euskaraz

ikastea hautatzen du, irakasleen %40 eskolak euskaraz emateko gai da eta derrigorrezko ikasgaien %90 euskaraz eskaintzen dira. Azpimarratzekoa da 2005/06 ikasturtean irakasleen %32,4 baino ez zela elebiduna. Ezin uka ahalegin handia egiten ari den EHU euskalduntzearen bidean.

Euskal Unibertsitatearen eztabaidan sartu nahi dut datu horietan oinarrituta. Esana dut lehenago ere, baina atzen urtean balizko euskal unibertsitate bati buruz entzun diren turutak entzun ondoren berriz ere esan behar dudala iruditzen zait (esaterako, ikus: www.euskaleskola.org/index.php/plazara-mainmenu-26/euskal-unibertsitatea-mainmenu-55/182-euskal-unibertsitatea-badugu). Euskarak unibertsitatea behar duela eta gure hizkuntzak maila horretako irakaskuntzan, ikerkuntzan eta gainerako esparruetan normalizatuta egon behar duela sinetsi izan dut beti. Udako Euskal Unibertsitatean lanean eta goi-mailako arduratan eman ditudan urte luzeak dira horren lekuko besteak beste. Garai batean, gurean espazio unibertsitarioa oraindik definitu gabe zegoenean, beharrezkoa izan zitekeen berariazko erakunde bat sortzea unibertsitate mailan euskarak tokia izan zezan normaltasunez. Alta bada, beste enbor bateko ezpala da, 2009an Euskal Herriko unibertsitate-mapa osatua eta, halaber, ase dagoenean —ez ahaztu gurean 3 unibertsitate publiko, eta beste 3 pribatu daudela, UNEDeko zentroz aparte—, berri-rik sortuko den egitura unibertsitario bat sortu nahi izatea euskal unibertsitatea eratzeke. Estrategia okerra iruditzen zait, boluntarismoz beterik, asmo onez seguruenik ere bai, baina eskaintza unibertsitarioaren errealitatea ikusi nahi ez duena.

Euskal Unibertsitatea nahi badugu, dauzkagun egiturak nola eramango ditugun harantz diseinatu behar dugu, arrazoi asko medio, eta bat aipatzearren, ospeko euskal irakasleak eta ikerlariak nagusiki egitura horietan daudelako. Unibertsitate publikoaren aldeko apustua egiten dudan heinean eta testuinguru sozio-politiko-linguistikoari erreparatuta, euskal unibertsitate ideal hori EHUren eboluzioz sortuko

da, sortzen bada. Euskal unibertsitate hori eleanitza izango da irakaskuntzan eta ikerkuntzan eta nagusiki euskalduna giza harremanetan eta gainerako zerbitzuetan. Eboluzio horretan, jakina, sozietatearen aurretik joan beharko du, abangoardia izan beharko du, baina ezin izango du sozietatearen beraren joeren kontra jo. Hortaz, euskal unibertsitatearen auzia, partez euskal gizartearen eboluzio soziolinguistikoa- ren mende egongo da. Beraz, egin dezagun lan EHUn euskararen normalizazioak aurrerapausoak irmo egin ditzan; eta iruditzen zait, argi-ilun guztietatik haratago, aurreko eta oraingo errektore-ekipoek normalizazio horretan sinesteaz gain, praktikatu egiten dutela. Asko falta da hala ere!

Ikerketa-ahaleginari eta lortutako emaitzei eta adierazleei hitz asko dedikatzen dizkio errektore jaunak. Neroni hiru ideiarekin gelditzen naiz:

- Asko hobetu da hainbat adierazleetan, argitaratutako artikuluen edo eskatutako patenteen kopuruan, baina asko hobetu beharra dago. Azpimarratzekoa da EHUko irakasleen proportzio oso adierazgarri batek ez duela publikatzen, hots, ez duela I+G jarduerarik burutzen.
- I+G jarduerak egoki burutzeko baliabide ekonomiko handiagoak behar ditu eta aldaketa estrukturalak egin behar ditu; besteak beste, ikerlari iraunkorrenzat lanpostuak sortzea aipatzen da.
- EA Eren Zientziaren Legea egin beharra azpimarratzen du. Ia aldi berean, Eusko Jaurlaritzari hori egin zezan eskatuz ekimen bat aurkeztu du EAk Legebiltzarrean. 2009ko urriaren 15eko osoko bilkuran PSEk eta PPK hitzartutako zuzenketa deskafeinatu bat onartu zen alderdi autodeterministen kontrako botoarekin, non horrelako legerik egin dadin ez den eskatzen. Ekimenaren historia honatx: www.parlamento.euskadi.net/ac_iniciae/DDW?W=INI_NUMEXP='09\11\03\00\0008'

Errektoreak diskurtsoaren bukaeran esandakoa hona aldatuta bukatuko dut atal hau. Iruzkirik ez du behar.

Siempre he tenido la sensación de que la universidad ha quedado fuera de las campañas institucionales para fomento de la educación. Tampoco recuerdo campañas de promoción de vocaciones investigadoras, tan necesarias hoy día.

Irudipena errektore jaunak ere!

Saria, premia eta errekonpentsa

Urteroko erritualari jarraikiz urria Nobel sariak aldarrikatzeko tenorea izan da. Ustekabe handirik ez da egon zientzien alorrean sarituen mailari eta merituei erreparatuta. Alabaina, Nobel sariek ohi baino toki gehiago izan dute komunikabideetan Barack Obamari emandako sariaren ondorioz. Oker emandakoa nik uste, bidenabar. Informazio horren guztiaren erdian artikulua interesgarri batekin topo egin dut *El País* kazeta espainiarrean saria inoiz jaso ez duten zientzialari handiei buruz. Irakurtzekoa: www.elpais.com/articulo/sociedad/olvidados/Nobel/elpepisc/20091011/elpepisc_1/Tes.

Urria ere *Improbable Research* erakundeak (<http://improbable.com/about>) banatzen dituen Ig Nobel sariaren aroa izaten da. Aurtengo sari irriagarri horien zerrenda aztertuta, bakearenarekin gelditu naiz. Izan ere, Bernako Unibertsitateko Stephan Bolliger, Steffen Ross, Lars Oesterhelweg, Michael Thali eta Beat Kneubuehl-i eman zaie, zehazten saiatzeagatik, esperimentazioaren bidez, zer den hobea: botila bete garagardorekin buruan jo zaitzaten ala garagardo botilla hutsarekin. Zilegi izan liteke pentsatzea Obamari emandako premia kategoria honetan egokiago koka litekeela. Nik behintzat biak lotu ditut nahigabea.¶